

Årsmøde 2022

Årsberetning

Indledning og tak til ældreområdet medarbejdere

Da jeg gik ind ad døren til min fars stue på plejecenteret i Nordjylland den 28. december sidste år, vidste jeg godt, at det kunne blive den sidste gang. Der var gået godt to år, siden far fik en omfattende blodprop i hjernen og gennemgik en større operation. Siden da havde han haft brug for hjælp til al personlig pleje og praktiske forhold. På det seneste var han også blevet mere træt, sov det meste af tiden når man besøgte ham, og havde fået større problemer med at kende os i familien. Så jeg vidste godt – og håbede for så vidt også – at han ikke havde så langt igen. Der var ikke meget tilbage i livet at glæde sig over for ham.

Inde på stuen så jeg, at far lå og døsede i en mobil lænestol med et godt varmt tæppe over sig. Og så var han placeret lige foran glasdøren ud til haven for at kunne nyde den stribe af sart men dejlig december sollys, som strømmede ind gennem termoruden. Fra musikantlægget spillede en cd med Louis Armstrong.

Det var selvfølgelig det fantastiske personale på hjemmet, som havde set ham – lige der hvor han var. Det var dem, som havde tænkt, at selvom de skulle have ham liftet ud af sengen og pakket til i lænestolen, så ville han selv i hans yderste sårbarhed kunne finde lidt nydelse i varmen fra solstrålerne. Og de vidste også, at han ville sætte pris på, at Louis Armstrong spillede til. De så ham, der hvor han var.

Hvorfor er det så, at jeg deler den her meget personlige erfaring med jer i en årsberetning? Det korte svar er, at min oplevelse er, at der er behov for det. At nogen siger, vi har helt grundlæggende en god og værdig ældrepleje i Danmark. Og at de medarbejdere, der dagligt hjælper vores ældre, skal have en tak. Det er hermed sagt. Tak fordi I gør en stor og vigtig indsats hver eneste dag på trods af kritik fra mange sider.

Mange af os, der i dag sidder her i salen, er ved at have en alder, hvor vi som pårørende til forældre får den slags personlige erfaringer med ældreområdet. Og der findes helt sikkert misforståelser og fejl, også medarbejdere som ikke hører til, og endda subkulturer, vi som ledere skal rette op på. Men jeg er overbevist om, at de fleste af os allerede sidder inde med eller vil løbe ind i tilsvarende fine oplevelser, som jeg har beskrevet. Og de fylder langt mere i hverdagen, end vi desværre hører om.

Behov for mere brugertilfredshedsmåling?

Det er værdig ældrepleje, der allerede udføres i dag, helt uden hjælp fra en ældrelov. Af faglærte og ufaglærte. Og på trods af tilsynets bestræbelser på at få fokus over på noget andet, fx om det er Panodil eller Pamol, der står på glassets etikette.

Når den positive dagligdag på et plejehjem i Nordjylland alligevel fylder så lidt i medierne, som tilfældet er, så er det naturligvis fordi, at de få alvorlige svigt gør sig meget bedre i en overskrift. Men selvom flere har

sagt det modsatte, vil jeg insistere på, at de få alvorlige svigt ikke giver et retvisende billede af et ældreområde, der betjenes af et værdsat personale med blik for værdighed såvel som kvalitet. Så spørgsmålet er, hvad gør vi for at vise det andet billede? Svaret er: Nok for lidt. Og måske skal vi derfor spørge, om det er nu, her efter de seneste afdækninger med skjult kamera, at vi skal sætte gang i mere systematiske målinger af brugertilfredsheden på vores plejehjem? Vi er ikke mange, der praktiserer det i dag – af mange forskellige grunde. Men måske har vi nu mere end nogensinde brug for at kunne præsentere et andet og mere retvisende billede af ældreplejen i Danmark. Og hvis vi ikke selv tager på os mere systematisk at måle brugernes oplevelser, hvornår kommer så en privat Trust Pilot og gør det for os?

Vi er ikke bekymret for at blive vurderet af de borgere, vi er til for. Tværtimod. Fejl vil der altid opstå, hvor mennesker er involveret. Dem lærer vi af. Men vi vil gerne vise det andet billede. Det store billede. Af medarbejdere der hver eneste dag hjælper, plejer og drager omsorg for nogle af de allermest sårbare mennesker. Giver deres liv indhold og værdighed.

Mangel på arbejdskraft risikerer at føre til flere lovbrud i kommunerne

Om en ældrelov vil medføre mindre dokumentation og mere tid til de ældre må vi se efter valget. Men uanset hvordan den kommer til at se ud, vil de fleste af os nok være mest optaget af det langt større og voksende problem: Hvor skal vi finde nye medarbejdere i ældreplejen? Rekrutteringsproblemet er blevet til en katastrofal mangel på arbejdskraft. I sommer oplevede alle kommuner svære udfordringer med at få vagtplanerne til at hænge sammen. Og hvordan kommer næste sommer så til at se ud? Ikke bedre er jeg bange for. Jeg tror, vi er kommet dertil, at vi er nødt til på forhånd at melde ud om reducerede tilbud og pleje. Og dermed skal vi inden næste sommer i fællesskab afsøge, hvordan vi kan gøre det, uden at det går ud over de svageste ældre – og uden en nytteløs diskussion om lovlighed eller ej. Som nogle kommuner allerede har oplevet. Vi har ikke brug for mediestorme om enkeltkommuners aflyste hjemmepleje og brud på serviceloven, og derfor skal vi finde vej sammen.

Manglen på arbejdskraft rækker ud over alle velfærdsområderne. Optaget til velfærdsuddannelserne i juli viste et fald på 14 pct. i forhold til 2019. Hvorfor vælger så mange unge en faglig uddannelse som sygeplejerske, sosu, pædagog, socialrådgiver fra? Er det fordi de lige skal indhente noget af det forsømte ungeliv efter et langt ophold i 'Coronafængsel', fordi løn- og arbejdsvilkår ikke er tiltrækkende, eller er det simpelthen fordi, vi har for få unge til for mange med hjælp behov. Det diskuteres desværre alt for lidt i denne valgkamp. Måske fordi svarene er svære at finde, men sikkert også fordi problemet er endnu større end det. For uanset hvordan vi vender og drejer det, vil vi de kommende år komme til at mangle rigtig mange medarbejdere. Og samtidig forventer 8 ud af 10 danskere, at velfærden bliver ved at stige i flg. Momentum – KLS nyhedsbrev.

Det regnestykke går ikke op. De forventninger kan ikke indfries. Slet ikke efter det nationale kompromis og 18 årlige milliarder til forsvaret også har fjernet pengene. Råderummet er låst af, og nøglen smidt væk. Enkelte borgmestre og KL har allerede sagt det her højt, men uden megen genlyd i valgkampen. Folketingets partier har svært ved at håndtere denne ubekvemme virkelighed. Derfor vil det fortsat være i kommunerne, de politiske prioriteringer kommer til at ske. Det er og bliver kommunalpolitikere med hjælp fra os, der skal møde og modellere borgernes forventninger til den fremtidige velfærd. Og vi må og skal lykkes med det, hvis vi skal bevare en chance for fortsat at kunne tilbyde et rimeligt arbejdsmiljø til kommende unge og nuværende ældre medarbejdere.

Ja, vi skal også fortsat effektivisere, udvikle og reformere. Det er ikke til diskussion. Men det bliver også os, der skal ændre alle danskeres opfattelse af, hvad velfærd er – og kan være - i og udenfor kommunen. Det er temaet for vores årsmøde. Og her i formiddag skal en spændende paneldebat gøre os klogere.

Krigen i Ukraine gav krisetravlhed igen – og kommunerne leverede igen

I det tidlige forår troede vi et kort øjeblik, at løsningen på arbejdskraftmangelen var fundet. Medier og andre forfulgte med stor iver de nyankomne flygtninge fra Ukraine. Vores redningsmænd, -kvinder. Med forudsigelige historier om hurtige ansættelser og kritik af de alt for langsomme kommuner. Det har da også ganske rigtigt vist sig, at integrationsopgaven denne gang er anderledes end tidligere – kulturforskellene er mindre - men mediers og virksomheders interesse kølnede ligesom før hurtigt af, da det gik op for dem, at ukrainere også lige skal lære sproget først. Men overordnet set lykkedes kommunerne fantastisk godt. Med at skaffe indkvartering, hjælpe med asylansøgninger, sikre skole og dagtilbud, opgradere sprogskoler, osv. De hektiske forårsdage genskabte i mange kommuner den samme travlhed, som under Coronapandemien. Det hjalp meget, at opbakningen fra alle sider var stor. For det at hjælpe ukrainske flygtninge på flugt fra en helt urimelig påtvunget aggressionskrig blev en hjertesag, der fyldte arbejdet med mening. Og endnu engang kunne medarbejderne i landets kommuner vise en formidabel evne til omstilling og til at løfte nye omfangsrige akutte opgaver. Tak til alle der gjorde en kæmpeindsats.

Medarbejderne er blevet Jobcentrenes nye ofre

Opbakning og mening har det derimod været mere end svært at finde frem til jobcentrene. Og fra vores side skal det nu siges tydeligt: På den ene side skal der absolut være plads til en demokratisk og saglig diskussion, og vi skal i kommunerne tåle at blive gennemlyst, og lavet om på, hvis et flertal i Folketinget ønsker det. På den anden side er grænsen nu overskredet for, hvad medarbejdere i jobcentrene skal udsættes for. Det er ikke i orden, at medarbejderne gøres til politisk prygelknabe, når jobcentrene i bund og grund forvalter Folketingets egne komplicerede regelsæt. Så herfra skal lyde en i særdeleshed stor tak til medarbejderne i jobcentrene. I gør et meget flot stykke arbejde, hver dag, som de fleste ledige og virksomheder faktisk sætter pris på. Men I gør det på trods. Og det holder altså ikke.

Folketinget har allerede besluttet at fjerne opgaver fra jobcentrene. Fremover skal dagpengemodtagere starte deres forløb i a-kasserne og først efter tre måneder overgå til kommunerne. Fra kommunal side kan det være svært at se fordelene i at give køb på det enstrengede system. For det er dokumenteret, at jo flere sagsbehandlerskift, den enkelte ledige udsættes for, desto dårligere virker hjælpen. Men naturligvis vil vi som kommunale ledere stå på mål for et godt samarbejde med a-kasserne. Det har vi jo allerede, så det er jeg såmænd tryk ved. Men jeg vil også gerne love, at vi kommer til nøje at følge med i, om de ledige får den nødvendige hjælp i a-kasserne, og at der bliver koordineret godt med kommunerne undervejs og især i overdragelsen efter tre måneder. Flere kokke i køkkenet må ikke føre til mere biksemad.

Det, der måske kunne have været nyvunden tillid til kommunerne, så vi, da KL i økonomiaftalen 2023 fik indføjet, at kommunerne også kunne frisættes på arbejdsmarkedsområdet. Det var hver anden kommune klar til at byde ind på med det samme, men desværre kunne denne gunst kun blive fire kommuner til del. De er nu udpeget. Men hvorfor denne begrænsning, når nu så mange kommuner faktisk ønsker at stemple ind og tage ansvar? Er det fordi, det er farligere at slippe kommuner og borgere løs på arbejdsmarkedet? Kan vi gøre mere skade her end på skole-, dagtilbuds- og ældreområdet? Logikken er ikke til at få øje på.

Det er som om Folketinget ikke ønsker at give denne politiske kampplads fra sig. Da et smalt flertal i juni indgik aftale om at hæve kontanthjælpsloftet for børnefamilier, sagde beskæftigelsesministeren da også, at "det er svært at bygge bro over Folketingets partiers positioner, for kontanthjælpsområdet bliver ved med at være en værdipolitisk kastebold".

Grundlæggende er der fortsat rigeligt politisk lyst til at indfinde sig på kamppladsen og bestemme synet på lediges rettigheder og pligter. Og det vil sikkert fortsætte. Det garanterer størrelsen af de samlede sociale udgifter i Danmark. Hvis du kan, så skal du. Det er en del af vores samfundskontrakt. Og hvis den præmis fortsat eksisterer efter Folketingsvalget – jeg vil godt tage et væddemål – så vil der også fortsat være behov for medarbejdere, der kan træffe myndighedsafgørelser. Og netop det vil måske vise sig at være den bedste garant for kommunernes fortsatte rolle på arbejdsmarkedsområdet.

Handicapopgaver forbliver i kommunerne men udfordringerne er ikke løst

Opgaver, som kommunerne ser ud til at beholde, omfatter blandt andet det specialiserede handicapområde.

Den længe ventede evaluering af området kom i maj i år. Den gode nyhed var, at den ikke fandt grund til at kritisere kommunerne for at tage økonomiske hensyn eller for at have afspecialiseret området. På den anden side pegede den på et behov for at sikre specialiseringen fremover - i tråd med den bebudede specialeplan forstås. Derfor lancerede regeringen efterfølgende sit udspil "Et liv med ligeværdige muligheder". Det slog med runde tal fast, at 10 pct. af borgerne har brug for et højt specialiseret tilbud. Og derfor forventede regeringen at bruge hele 100 mio. kr. mere frem mod 2030.

Det kan man så holde op imod, at bare sidste år brugte kommunerne 900 mio. kr. mere på hele det specialiserede voksenområde – oveni de godt 23 mia.kr., som vi brugte i 2020.

Jeg er bekymret for specialiseringen af det specialiserede område – og den medfølgende efterspørgsel. Hvis man spørger enhver af os, om vi vil have et almindeligt, specialiseret eller et højt specialiseret tilbud, ligger det vel i vores natur at ønske det sidste. Loven om forventninger til velfærd. Derfor håber jeg, at specialiseringen af specialiseringen følges op af klare retningslinjer og tilhørende finansiering. Ellers kan der hurtigt blive behov for en specialisering af specialiseringen af det specialiserede område.

De senere års udgiftstigninger danner dog baggrund for den ekspertgruppe, som blev indskrevet i økonomiaftalen 2022. Den kom i gang i juni i år under Social- og Ældreministeren. Lise Plougmann Willer fra Esbjerg og jeg er inviteret til at deltage. Kommissoriet beder om, at vi kommer med forslag til, hvordan de ca. 50 mia.kr. på området både kan bruges bedre og oveni dæmme op for udgiftspresset. Det er i udgangspunktet lidt af et damoklessværd, men der er behov for at gøre noget ved de kommunale budgetprocesser, vi oplever år efter år, kræver besparelser på andre velfærdsområder, for at finansiere udgiftsvæksten til de specialiserede områder. Jeg håber, at de anbefalinger, gruppen når frem til, i hvert fald vil blive modtaget som ordentlige og afvejede.

Nye sundhedsopgaver

Nye opgaver er der nu også på vej til kommunerne. Det er på sundhedsområdet i form af "en fin lille aftale", som Venstres Martin Geertsen udtrykte det. De nye sundhedsklynger er sat i søen, og de er forankret på højeste politiske niveau i kommuner og region. Til gengæld må vi så acceptere, at der ikke er

mange nye penge til samarbejdet. Det er der derimod til 25 nærsygehuse: 4 mia. kr. i alt. De er derimod ikke nær så bredt ønsket som klyngerne. Pengene må da heller ikke bruges til sengepladser eller til drift.

Spørgsmålet, som vi nu stiller os selv, er, om sundhedsklyngerne vil formå at løfte sig op over sundhedsaftalernes bureaukratiske, men til gengæld indholdsmæssigt begrænsede form og vise sig som den rette operationelle garant for patienterne: At nu sker der noget i det nære sundhedsvæsen. Måske vil den aktuelle valgkampes fokus på sundhedsområdet vise sig som en bedre garant. Forventningerne er store. Så derfor tager vi i eftermiddag hul på glæderne og lægger op til en paneldebat om muligheder og faldgruber for det nære sundhedsvæsen.

Psykiatriplan

Nye opgaver til kommunerne er også på vej med 10-årsplanen for psykiatrien, som den 27. september blev aftalt "kvalt i Folketingsvalg", ifølge samme kritiske Martin Geertsen. Men efter det forfærdelige skyderi i Fields indkøbscenter i juli, så skulle der nok også vedtages et eller andet før valget.

Vi kan bestemt glæde os over, at planen imødekommer behovet for lettilgængelige, kommunale tilbud for børn og unge i psykisk mistrivsel. Og i og med, at det er en plan for 10 år, kan vi håbe på, at socialpsykiatrien vil opleve at få samme bevågenhed, i takt med at vi bygger Rom de kommende år. Vi lover at komme med mursten og mørtel for at få den del af psykiatrien med.

Afslutning

Afslutningsvist et par ord om den kommende vinter. For følgerne af prisstigningerne på husleje, opvarmning, fødevarer og transport, er nu blevet alvor for alt for mange danskere. I kommunerne forsøger vi at hjælpe ved at henvise til hjælpeorganisationerne, som gør et kæmpestort og flot arbejde.

Vi gør det også gennem støtte til boligudgifter og enkeltydelser i lov om aktiv socialpolitik. Hver fagedudsættelse er en tragedie både menneskeligt og økonomisk. For de voksne, for børnene men også for os medarbejdere i kommunerne. Heldigvis er samarbejdet med boligselskaberne blevet godt, og vi får ofte fundet løsninger i tide, men i de kommende måneder vil antallet af udsættelser uvægerligt stige. Ikke mindst fordi kontanthjælpsloftet i mange tilfælde sætter en grænse for vores muligheder. Jeg er helt med på, at når inflationen skal ned, så må medicinen også nødvendigvis være hård. Ikke desto mindre tænker jeg, at vi, som sidder her i dag, deler et håb om, at en ny regering meget hurtigt efter sin tiltræden vil finde, om ikke andet, så midlertidige løsninger for de danskere, som har allermindst og derfor oplever prisstigningernes konsekvenser desto hårdere.

Der er nok at samles om som kommunale chefer velfærdschefer. Vi skal dele bekymringer og glæder, lære af hinanden og finde løsninger sammen. Og heldigvis skal vi også fortsat glæde os over, at Danmark er et af verdens bedste velfærdssamfund. Det er fantastisk dejligt endnu engang at kunne byde så mange kolleger og samarbejdspartnere velkommen. Godt årsmøde til os alle.

Jakob Bigum Lundberg